НАРОДНИ БРОЈ 21.

„ЗАСТАВА“ излази редовно: **средом, петком** и **недељом** на целом табаку, **уторком** на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
За Србију:
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За **ОГЛАСЕ** плаћа се по за жиг од сваке врсте оваких ситних слова; се плаћа 6 новч по 30 новч. сваки пут.
За „Приповедање“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 74. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 24. МАЈА 1896. **ГОДИНА XXXI.**

ЗВАНИЧНИ МИЛЕНИУМ У ТРОЈЕДНИЦИ.

У исто доба док још траје прогањање универзитетске омладине аријске народности, дакле и српске и хрватске; у исто доба, кад један Бизмарк диже свој моћни глас, а са њиме и велики део немачке штампе против миленијума чивутско-шовинистичког; у исто доба кад сва словенска штампа, па чак и пољска мође на срце целокупном Словенству, да не учествује у том миленарном чивутско-мађарском вашару; у исто доба, кад и сама свеснија мађарска штампа осуђује овако шовинистичко-чивутски приређену миленарну изложбу, о којој у моралном погледу сами Мађари свакојака чуда и покоре причају и приповедају; онда кад целокупна српска и хрватска независна штампа, кад све јавно мишљење српског и хрватског народа, а да и не спомињемо Словаке и Румуне, устаје одлучно против учествовања на овом и оваком пештанском миленијуму, — бан Хедервари покренуо је васколики свој званични апарат наложивши му најстрожије, да сваки под личном одговорношћу мора радити на томе, да што већи број из Тројединице посети миленијску ту изложбу.

Да ово није проста фраза, доказаћемо.

Заузимањем котар. предстојника митровачког, као кр. комесара на скупштини петроварадинске имовне општине, донесен је још кад-год, кад народ није ни знао о чему се ради, закључак да сви чланови те скупштине, о трошку имовне општине *са* свима чиновницима, те општине путују на миленијску изложбу! Да ће влада тај измајсторисани закључак оберучке и једва дочекати, о том сумње нема, ма да је то с грдним трошком скопчано. Шта мари бан, што је јадном народу овамо дошла душа у подгрлац А и како да не, кад се узме у обзир лањска поплава; па лањска и овогодишња свињска болест, која скоро утамани ево тај моћни извор, из кога се током целе године сиромашни ратарски живаљ поткрепљивао и опорављао; а додамо ли томе тако рећи никакву цену житу и кукурузу, од куда би се још по мрка мрака и могла извући да је среће, онда није никакво чудо, што су силне дације и огроман порез заиста дотерали народу душу у подгрлац.

Да, али коме је сад до народа, кад је миленијска изложба у опасности!? А страшна је дрека Израјиља.

Међу тим ми данас јако сумњамо ,да ће и један скупштинар петроварадинске имовне општине поћи у Пешту на ћабу, јер ту скупштину сачињавају свесни наши ратари и економи све бољи од бољега и то огромном већином Срби.

У свију тих је свест будна, а имају и преча посла и веће потребе за друго што.

За овим је дошао ред на јадно учитељство. Они су просто командовани. Одређен је број и имена оних, који — по налогу с више — морају ићи на милен. изложбу. За сремску жупанију одређено је, да мора ићи њих 63 које учитеља, које учитељица! За остале жупаније није нам још познато, али дознаћемо и то.

Радознали смо само, ко ће подмирити толики силни трошак! Ако мисле тај трошак натоварити појединим општинама на леђа, онда праве рачун без бирташа, јер ни једна свесна општина не ће и не може на то одредити ни једног новчића, особито у ово тешко и оскудно доба. Или зар је господи надзорницима до провађања, а овамо виде, да се деца морају из школе да исписују ради тога, што су гола и боса, а често и гладна? Па и она што иду у школу падају на нос по блату и снегу, јер су нејака, а ногоступа кроз село скоро нигде нема. Зар нам је мало наше нужде и невоље, већ нам хоћете и кроз и кроз извнимних трошкова на врат да товарите?... Само нам још то треба; таман!

Но иде се још и даље. Котарске предстојнике спопала већ пена бела и крвава од силног агитовања. Мало им је што су издали налог свима општинским чиновницима, да морају ићи у Пешту на ту омражену изложбу, већ наговарају где год кога стигну. Примера ради навешћемо само ово. Управитељ ст. пазувачког котара Богдан Новаковић сазове многе угледне занатлије к себи једнога дана. Не знајући ови ради чега су позвани, искупе се и дођу. Г. Новаковић им сад стане разлагати на широко и на дугачко, како би то по њих као занатлије било врло корисно и не знам шта је било. кад би отишли у Пешту на изложбу. Кад му ови на то одговоришe, да они немају за то трошка, рече им тај кот. управитељ, да ће они тамо добити бесплатно и стан и јело за два дана, па чак и улазницу, само да иду, а платиће само пут тамо и натраг. Па ипак је дотични господин накаљао, јер га свесне занатлије напустише изјавивши једнодушно, да не ће ићи на ту изложбу ни забадава, па ни да им плате! Ко да не ускликне тим свесним занатлијама: Живели! Тако ваља! Све за образ, а образ ни пода што!

Оволико за сада, а што будемо дознали даље, јавићемо, јер треба да се зна, шта све чини бан Хедервари са својим званичним апаратом по Тројединци у корист Мађара.

А шта посланици наши на то све? Шта „српски клуб“ у хрватској странци? Не сме бела зуба да помоли, јадан. Или зар мисле, да ће им народ и то опростити?

У Срему 21. маја. **И—ћ.**

ПОЛОЖАЈ У УГАРСКОЈ.

Да у Угарској постоји озбиљна министарска криза, која ће се свакако свршити падом ове, од свију угарских влада, најгоре владе — о том већ за никога не може бити никакове сумње. С тим су данас начисто сви па и сама владина странка, која се ради тога у очевидној забуни налази, тим више, што је врло тешко кризу отклонити и лека јој наћи. Разни догађаји што се ту скоро у врло кратком времену дешаваху, само су још бољи доказ те напредујуће кризе, која бива све опипљивија.

Све више се сад разабира, да је Банфи последњи пут ишао у Беч поглавито с тога, да умоли краља, да мало раније дође у Пешту и да својим ауторитетом поради око аустро-угарске погодбе, коју Банфи већ никако није у стању, да срећно спроведе. У самој владино-либералној странци, преотимље све више маха отворено незадовољство према Банфију, те би многи радије хтели и кабинет намрштеног Силађија, него ли ветрогоњастог Банфија.

Опште је уверење овладало, да треба што пре сазвати нове изборе, пошто држе, да ће онда лакше ићи владино-либералним посланицима, да гласају за ову сакату погодбу, јер ће тада имати пред собом, у место садањих још неколко месеци, читавих пет година, те се не ће бојати народног неповерења, које се може кроз тих пет година нове саборске периоде „ублажити“. И док неки нагађају, да би Банфија могао заменити гроф Куен Хедервари, који се још увек на лечењу болестан налази, дотле су сви изгледи, да ће барона Банфија заменити гроф Сапари, који и тако ужива велико поверење крунино.

Код примања делегација краљ је особито одликовао истог Сапарија и једини говор од праве политичке важности био је тај, што га је краљ са њим водио доста дуго и живо. И ако поред свег тога није сигурно, ко ће Банфија заменити, ипак то стоји, да ће он набрзо отступити са владе, а тиме ће наступити и озбиљно пречишћавање садашње либералне странке, која је најгора на свету. Оће ли то помоћи, да се још дуго одржи ово неприродно и неправедно стање у земљи, то ћемо наравно тек видети — ал тешко да ће ишта успети, јер што је нездраво и труло то мора да се распадне и пропадне.

Осим тога, види се из краљевог говора делегацијама и то: да и он не одобрава поступак садање владе, нарочито од пре још, због црквено-политичких закона, па ево и сад због ничим неоправданог сукоба и изазивања суседне Србије. А то се најбоље огледа у томе, што краљ ни једном речју не додирује у свом говору последње догађаје са спаљивањем мађарске заставе у Београду.

Види се сад и то, да сва дрека шовинистичко-чивутских листова као и претње појединих посланика у угарском сабору, нису имале никаког смисла и озбиљности. А нарочито је детињасто било писање мађарских листова о појави ратних аустро-угарских лађа пред Београдом, чиме су се само смешним направили.

Све то може да поучи не само владу, да су јој дани избројани, него и претерану мађарску опозицију, да пут којим су до сада ишли, не води добру и није прави пут. Ми с тога и опет кажемо: да ће са променом ове садање, од свију праведно омражене владе, морати надоћи и промена система у Угарској, јер иначе наша домовина и опет не ће корачати у напред, него ће срљати све више у очевидну пропаст, у коју је гурају неки њени заслепљени синови у друштву са бездушним и шпекулативним Јеврејима.

Не, промена владе и личности, него промена целокупног система у земљи, једино може бити прави и брзи лек, да се спасе ова наша заједничка домовина Угарска. **Ц.**

Нови Сад, 23. маја.

Значајна изјава. У угарском сабору у седници од 22. маја догодио се је необичан и важан догађај. Крајњи Мађар и вођа најпретеранije мађарске странке Угрон, држао је говор о општем праву гласања, па се је том приликом дотакао и нас Немађара, како нам о том жицом јављају.

Између осталога, он као прави и крајњи Мађар, уважавајући оправдано становиште немађарских народа, каже: да није само језик онај елеменат који сачињава државу. Нека сваки буде бирач без обзира на народност и његов језик којим говори. Према томе једнака права за све. Што је још значајније, све његове присташе су му честитале а у целом сабору је тај говор изазвао сензацију.

У истом смислу говориће и новосадски посланик Вишомтаји, који је то становиште већ у Сатмару на страначеском зборy објаснио.

*

Страх од пучке странке. Ова и ако млада странка необично живо ради на све стране и напредује. Толико великих партијских зборова није имала ни једна мађарска странка, јер ту недавно само у једном дану имала је та пучка странка своја четир огромна зборa. На тим зборовима, који су одржани у: Абоњу, Залаегерсегу, Кебелкуту и Лајош-Мижеју, били су и говорили су прваци исте странке, међу њима: гроф Зичи, Естерхази и Геза Апоњи. Није чудо, што се је услед тога ужасно поплашила, не само сва мађарска опозиција, него и сама влада.

Кад већ чивутско-либерална влада не може ништа друго да учини против ове странке, а она онда потпушта своје чивутске агенте, да изазивају неред и да вређају католичко свећенство, које је скоро листом у пучкој странци. Тако је било и у Кун Св. Мартину, у гњезду Кошутовца, где су владини агенти по улицама и ћошковима лепили плакате са натписом: „Нека живи независна странка! Доле са поповима!“, приликом збора пучке странке, држећи, да ће тако збацити одговорност са себе на Кошутовце, и да ће их уз то још и завадити са пучком странком. Али за то је устао Кошутов орган „Еђетиртиш“, који каже, да те плакате лепи влада, која провоцира. Ето каквим се средствима служи ова либерално-чивутска влада!

*

Др Луегер против миленијума. Како смо у једном од пређашњих бројева „Заставе“ јавили, имао је Луегер да уложи у аустријском царевинском већу протест на владу, ради познатог поступка бечке полиције против ђачких скупштина, које су хтеле да протестују против миленијума. Он је то најзад и учинио у саборској седници од прошлога петка, те из тог његовог говора доносимо овде нека важнија места која овако гласе:

„У Аустрији је већ навика, да се ђачка друштва распуштају за то, што њихови чланови не ће да се туку са другима. Двобој је у Аустрији законом забрањен, па би се аустријска влада морала веселити, што аријски ђаци не ће да се туку, барем са једним делом других ђака, са Јевреји̂ма. Министри ће наравно казати, да је то увреда и повреда државних основних закона. Но ђаци би одмах морали закључити, да људски избију Јевреје, да се министри мало умире. Чини се међу тим, да је и двобој из Угарске пренешен овамо као мода, јер тамо и ако је двобој законом забрањен, мађарски се министри туку, као ђаци, па још и више. Сваки дан има по који мегдан, те се чини, да се овај продукт јавља као последица мађарске хиљадугодишњице, која се и код нас хоће да удоми. Од куд дакле аустријско министарство долази до тога, да подупире мађарску миленијску свечаност; држимо да би бар министар наставе могао знати, да је врло сумњиво, је ли Арпад збиља пре хиљаду година дошао у Угарску, премда би министар можда могао знати, да први долазак Мађара у ове крајеве није оставио угодних успомена. Можда знаде министар наставе, или ако сам не зна, нека пита свога сина, којему је гимназијско знање можда још мало свеже у памети, какову су улогу играли Арпадовци у доба свога доласка у Европу. Наше је дедове стајало много муке, док су тадањој господи Мађарима улили у главу појам о цивилизацији.

Садашња мађарска влада схваћа ствар тако, да сви морају ничице пасти пред миленијском свечаности, да се свака демонстрација против ове свечаности сматра не само као увреда Угарске, већ и као увреда Аустро-Угарске. Како се дуго трпео швиндл, што се терао са рекламама за тако звану миленијску изложбу? Овде су се трпеле изложбене марке, премда се то противи закону. Забрањене су скупштине, како се то може оправдати? Како се министарство може толико понизити до слуге мађарске владе, кад су полицајима и комесарима издали налог, да спрече сваку оштру реч против Мађара и миленијске свечаности?

Фрања Кошут пише, да се грађани могу веселити само народној војсци; црножута застава да је омражена мађарским војницима; да она буди жалосне успомене у њиховим срцима. Његово је гесло: „Немац је псето!“ Казаће се можда, да су то изјаве крајњих странака. У Угарској је у том погледу све сложно. По мојем најдубљем уверењу и сама влада тако суди. Влада употребљује крајње живље, да се бори против нас и ојача свој положај према нама. Изјављујем овде са свим отворено: ко још има у себи искру патриотизма, не сме да иде у Пешту, без разлике, био Словен, Немац или Роман.

Какове се грозне увреде овде наносе Аустрији, славенском и румунском народу, то надмашује све појмове. Баш млађем нараштају не смете замерати, кад слободно изриче своје мњење о миленијској свечаности, а на то је у смислу закона и овлаштен.

О овој се је ствари данас морало овде говорити, да се наш глас чује и преко граница Аустрије, нека се зна, да овде још има људи, који одрешито одбијају сваку увреду њихова патриотизма и њихова народнога чувства. Нека Јудео-Мађари славе своје оргије, мени је право. Ја не ћу сметати господи нити у Оеш-Будавару нити у харему, нека се по милој вољи забављају. Но нама мора допуштено бити, да кажемо истину. За то је дужност да се прими овај прешни предлог: „Влада се позива, да

обустави прогонства, што су поведена ради демонстрација против мађарске миленијске свечаности и да штити право слободнога изражавања мисли у овом питању". Да тамо доле Јевреји не играју тако велику улогу, ви би с највећим одушевљењем гласали за мој предлог, али пошто то и није мађарска, већ јеврејска свечаност, за то с њоме и симпатизујете."

После тога се гласало и предлог је отклоњен. Но како се осим министра нико није нашао да брани миленијум, то се у Пешти ужасно једе.

Међу тим за Луегеров су предлог били сви Младочеси у име чије је говорио у царевинском већу др. Брворад, који је међу осталим и ово рекао: „Наша ће странка потписати предлог дра Луегера, јер га сматра прешним, тим више, што влада још до данас није одговорила на интерпелације, гледе држања владе против оних, који су протестовали против миленијума. Миленијску свечаност сматрају сви немађарски народи, свечаношћу дугогодишњега потлачивања од стране мађарске владе, а ми да се придружујемо таковој слави, то од нас нико не може захтевати. Поступак аустријске владе против оних, што су уложили протест против миленијума, скроз је незаконит . . ."

*

Цару — царево! По варошима и селима широм наше домовине устумарали су се од куће до куће пандури и плајаши заповедајући, да се има идућег понедељника 27. маја (8. јуна) опет миленијска свечаност одржати, домове украсити и у очи тога дана у вече прозоре осветлити. Јер кажу пандури и плајаши, да на тај дан пада крунисање нашег краља и цара, па да ће се огрешити у поштовању према преузвишеној особи нашег владара онај, који њихове наредбе не изврши.

Приређивачи миленијских свечаности, на којима већина ове домовине не учествује, врло су лукаво и мудро хтели да скопчају прославу своје уображене хиљадугодишњице, са изразом лојалитета према нашем узвишеним господару и краљу, како би већину народа, који не славе хиљадугодишњицу, довели у опреку са тим поштовањем и бацили на ту већину сумњичење нелојалности.

Но та им лукава смицалица не ће испасти за руком.

Израз поданичке верности и оданости не састоји се у том, ако се куће каквим платимо украсе и осветле, а још мање се показује нелојалност, ако се и поред пандурске поруке то не учини, јер српском народу не треба никакве поруке, да на команду показује своју поданичку оданост; он њу увек носи у свом срцу и у својим осећајима, и увек ће је у недрима и одселе носити.

Небројене крваве жртве на пространим бојиштима од најсевернијег краја Немачке, до крајњих граница ердељских, несумњиви су докази верне привржености српскога народа владајућем дому, чији су чланови небројено пута у својим царским писмима признали српском народу ту верност и ненадмашиве заслуге му за очување права владајућег дома.

И дођу ли опет озбиљни и тешки дани, то ће српски синови ове земље и опет на делу показати, да су верна деца ове земље и одани синови превишњег престола.

Србин никад није требао, ни сада не треба и никад не ће требати, да га когод сети на своју поданичку дужност, за то се, као што чујемо, у више места спремају да се реченог дана са обилажењем пандурских порука, без украшавања кућа и осветљења прозора, брзојавним путем управо на Његово Величанство цара и краља Фрању Јосифа у Будимпешту обрате и искажу своју поданичку верност и оданост.

У то име кличемо и ми: „Живео краљ Фрања Јосиф I."!

О РЕВИЗИЈИ УСТАВА У СРБИЈИ.

Ово важно питање, које је данас свеопшти предмет пажње и разговора, како у Србији тако и изван ње, у свој европској штампи, наишло је на велике потешкоће, услед чега су и радикали и либерали одбили своје даље учествовање у преговорима гледе састава нарочитог одбора, који би имао да реши ствар о уставу. Напредњаци као да су то једва дочекали, па одма пустише гласове у све стране новине, како су се сви покушаји са уважањем новог устава, разбили и да су се у том питању, радикали и либерали разишли. Међутим дошле су одма за тим друге вести, које говоре, да је напредњачка влада услед одлучног држања радикала и либерала, приморана била да поднесе краљу оставку. Да се пак види како та ствар, са уставом у истини стоји, и како су у том питању либерали и радикали потпуно сложни, то ево преносимо овде дословно, шта о томе пише „Одјек" орган радикалне странке у Србији, и у исто време и „Српска Застава", орган либералне странке:

„Састав Уставотворног Одбора занимао је, у последње време, и радикалну странку, као и свеколико јавно мишљење. И она је, преко свога представника, имала прилике, да изнесе своје погледе на овај државни задатак. Како су том приликом додирнуте и по гдекоје важније тачке и саме уставне ревизије, то је, и у томе погледу, обележено са нашег гледишта.

Радикална странка прихватила је с готовошћу прилику, која јој се пружила, да може суделовати у једноме раду, који би био намењен, да помогне решењу питања о устав. ревизији. Радикална странка држи, да је време, да се учини крај реакцији, која, има већ две године, одвраћа пажњу Србије од великих народних задатака, који успевају само у нормалном расположењу духова, а ово се не да ни замислити у стању, где од хиљаду и две три стотине општина, нема их ни десет од сто, у којима би се налазило редовно стање. Као што није ништа пропустила, што би олакшало састав Уставотворног Одбора, тако би радикална странка учинила и све друго, што би јој, без повреде њенога програма, било могуће, да се уставна ревизија до краја изведе.

У току саветовања јавила су се, међу тим, и нека посредна питања: ко ће бити позван да изведе уставну реформу, пошто је Уставотворни Одбор припреми? Хоће ли се предузети и потребне мере, да се обезбеди слобода избора народних посланика за оно народно представништво, које ће бити позвано да реши спремљени пројекат новога устава? Стечено искуство у 1888. год. није се смело предати забораву, кад се зна да су онда избори повереника за велику народну скупштину дали један ресултат, кад су извршени без контроле, а са свим други кад су извршени под контролом мешовитих комисија.

Не може се овоме питању одрећи велика важност; оно није питање само формалне природе. Ако би и најбољи приправни рад био решен извештаченим путем, изгубио би он сваки свој значај, и не би уставно питање ни за тренутак скинуо са дневнога реда, а то да буде, жеља је, без сумње, општа, а и прека потреба.

Ну тако пуна готовости да олакша посао са своје стране, радикална странка није могла сама и пресуђивати питања, нити је могла без резерве игнорисати потребу извесних претходних мера и без њих ући у обавезе. На против, питање је захтевало сагласност више чинилаца, разномерно учешће свију странака са искључењем превласти ма које од њих. То се за овај мах није могло постићи

Али се не треба због тога ни најмање предавати песимизму. Из готовости, која се у многоме показала при дојакошњем саветовању о уставној реформи, може се црпити и поуздана нада, да ће се саветовање, и ако је сад прекинуто, наставити у повољнијим приликама, да уставну реформу приведе крају. То је бар наша најискренија жеља".

И поред свег тога што ствар овако стоји по уверавању оба партијска органа, ипак се нашло људи, који су под утиском своје претеране тесногрудости и тврдоглавости поверовали, напредњачким измишљотинама, који сад чак и такове вести протурују: да ће млади краљ и овај устав укинути, па да ће прогласити апсолутизам. О таким људима, који измишљавају и обмањују, овако пише са пуно оправданог разлога радикални „Одјек":

„Београдске Новине" се љуте, што смо им рекли: да су слагале кад су казале, да се образовање уставотворног одбора разбило „о неке претходне тражене услове, који се косе с достојанством круне. За доказ своје „праведне" срдбе оне се позивају на своју осведочену — истинољубивост! Међу тим у питању о ком је реч, оне брижљиво избегавају да кажу, који су то услови што се косе с достојанством круне и откуда оне то знају, кад ето обе опозиционе странке јавно рекоше, како је ствар текла и шта су обе, заједнички тражиле. Тако као „Београдске Новине", могу радити само — — — — — — — — међу којима је Стеван Ћурчић, увек једно од првих места заузимао. То је наш кратак отпоздрав овом прсташу либералном, који се за браниоца круниног достојанства истиче".

Политички преглед.

Угарска.

Како председнички говори обојих делегација, тако и царева реч, особито се одликују неким необично помирљивим, скромним и меканим садржајем и тоном, што се да свакојако тумачити. Наглашавање порезно економског стања земље, поводом увећања обранбене силе, само су један доказ злог стања у земљи, која стење под великим теретом државног пореза нарочито на земљарину. Оно место, где се спомиње признање бугарског кнеза, тумачи се као знак особите предусретљивости и обзирности према Русији, каква се до сада није скоро никад опазила.

У разговору са члановима обе делегације, краљ је скоро сваког члана ословио са по каквим питањем. Од Срба који су у делегацијама, ословио је патријарха с којим је говорио о општем раду делегација и о здрављу бана Хедерварија. Са Ђурковићем је говорио о раду делегација гледе спољашње политике, а са Кушевићем само о здрављу бановом, за кога је краљ изразио наду, да ће се набрзо сасвим и опоравити од болести.

Угарски сабор примио је, у својој седници од среде, предлог о куријалном суђењу у изборним стварима за основу специјалне расправе — која је одложена на осам дана до идуће среде. За то ће време бити само једна седница саборска, и то заједничка свечана оба дома у новом парламентарном здању и то у понедељак 8. јуна по рим.

О тој јучерашњој седници од среде, где је држао Угрон свој чудновати говор у корист немађарских народа, који на другом месту спомињемо, бавио се истом ствари и познати непријатељ Немађара Дионисије Пазманди, те је и он био за опште право гласања, **и изразио је жељу и потребу, да народности уђу у угарски сабор.**

Црна Гора.

Са Цетиња је 21. ов. м. кренула посебна кнежева пратња у Цариград, која ће ту дочекати кнеза Николу, који ће из Одесе доћи да посети турског султана. У тој су пратњи црногорски министар спољних послова Гавро Вуковић, министар војени Пламенац и нови министар просвете Сима Поповић (војвода уцињски, родом из Товарника у Срему), даље иде управник војне школе, командир Јанко Вукотић и М. Мартиновић секретар министарства војеног. У Цариграду ће кнез отсести у свом прекрасном двору на Боспору, што му га је још од пре поклонио султан, а онда иде са истом пратњом у Софију, а одande у Београд. Према томе **нису истинити гласови горњих листова, да ће краљ Александар ићи у Софију у друштву са црногорским кнезом Николом.**

Румунија.

Митрополит краљевине Румуније, кога је недавно збацио и ставио под оптужбу румунски православни синод, осуђен је од истог с тиме, што је расчињен од митрополита до простог калуђера. За епитимију му је одређен онај исти манастир, где је први пут закалуђерен. Ова је велика казна скопчана са понижењем, ал' је и праведна, пошто се је недозвољеним начином служио црквеним иметком, уводио стране обичаје у православну цркву и пошто је самовољно постављао и збацивао, како је кога хтео.

Босна и Херцеговина.

Како неистинито извешћују краљеви доглавници и министри нашег краља о стању окупираних покрајина, види се и отуда, што је цар приликом примања овогодишњих делегација и то рекао: да је развој одношаја у Босни и Херцеговини нормалан, па да ће те земље бити кадре, да и у години 1897. потребе своје земаљске управе из властитих сретстава подмире. Међутим тамошњи народ под теретом силних и нечувено великих порција грца, па не може да намири силне непотребне издатке у земљи, услед чега се из године у годину вешто прикривају огромни дефицити.

Турска.

Стање на острву Крети све је несносније, јер број усташа расте, а придолази и све више турске војске на острво. Стижу гласови, да је војска на више места сузбијена, услед чега порта оће да је подвостручи, што је руски посланик Нелидов саветовао у име своје владе, да се при томе опрезно поступа. Стигао је и аустро-угарски ратни брод „Марија Терезија".

Књижевност и уметност.

Српско народно позориште у В. Бечкереку. Пишу нам из Суботице: Наше народно позориште лепо полазе и наша браћа Буњевци. Само томе моћи ће се приписати, ако дефицит не буде тако велик као што се у почетку мислило. Сви до сад одиграни комади ишли су врло добро. Од свију до сад приказани комада најбоље су се допали: „Балканска царица", „Јабука", а нарочито „Лажни Димитрије". Дружина позоришна бавиће се само још осам дана, па ће онда у В Бечкерек. Хтела је да иде у Карловце, ал није могла, што су у Карловцима таке прилике, да ће тек на јесен моћи тамо отићи. Овде ће се код нас приказивати још и ови комада: 25. маја „Господска сиротиња", 26. маја „Шокица", 27. маја „Задушне жене", 28. маја „Еманципована", „Љубавно писмо" и Концерат Жарка Савића. Тиме ће се у овај мах завршити низ позоришних представа овде код нас у Суботици.

Вести из места и са стране.

Откриће споменика Николи Томазеу. Славном Србину католику Николи Томазеу, родом из Шибеника у Далмацији, подигнут је и откривен у прошлу недељу на најсвечанији начин велики споменик, код Шибеника. Присутно је било пуно народа, депутација, певачких друштава и музика из целе Далмације, затим бискуп др. Законија, намесник далматински генерал Давид и млоге друге знамените особе. Било је и говора, како на српском, тако и на талијанском језику, те је свечаност прошла у најбољем реду. Стигле су силне писмене и телеграфске честитке и поздрави са свију страна Далмације, па из Србије, Црне Горе, Босне и Херцеговине, Угарске, Тројединице, Италије и т. д. Слава Николи Томазеу!

† **Урош Стојшић.** У Стапару је умро пре неки дан угледна старина Урош Стојшић дугогодишњи преставник, како политички, тако и црквене општине стапарске, у својој 75 години живота. Он се је увек старао за бољитак својих сељака, а читајући народну „Заставу", знао је: себе, синове и своју околину загревати за наше јавне српске ствари, те је рад тога био од сваког поштован. Он је у свачем лепим примером предходио те је заслужио да му кажемо: вечна му памјат и успомена међ нама!

Новгородска изложба. На тој изложби ће своје столарске радове изложити неки Рус Макар Никитин који од рођења нема ни руку ни ногу. Он прави прекрасне столове, столице и сандуке једино помоћу зуба и рамена — то је право чудо овога света.

Провала облака у Вуковару. У Вуковару је 29. ов. м. била велика провала облака са јаком тучом — ледом, који је био велики као ораси и који је силну штету починио. Ово је у једној истој недељи по други пут било у Вуковару, те је штета велика.

Руски цар и царица у болници. Већ по други пут био је цар и царица у московској болници да обиђу и утеше оне, који су прегњечени и осакаћени на ходинском пољу, приликом велике несреће, која се је недавно десила Сви руски велики кнезови одлучили су да установе посебну закладу, за децу оних који посташе жртвама несретног случаја на ходинском пољу. О судбини ове деце кнезови и кнегиње ће се лично бринути.

И опет Рентгенови зраци. Из Берлина јављају, да је тамошњем општем електричном друштву пошло за руком, да су Рентгенове зраке тако дотерали, да ће се помоћу њих моћи посматрати поједине органске радње у глави и грклану, а нарочито у плућима и срцу. О томе ће наскоро правити проба на берлинском хируршком конгресу.

Какве су Абисинске новине. Абисински краљ Менелик у Африци, који је православне вере, као и сав његов народ, наредио је да се и у његовој земљи издају новине, које уређује неки Француз Леондом. У место уводног чланка новине доносе лик Менеликов са извештајем, да се *врло добро* осећа, и да шаље краљевски поздрав *своме народу*, коме такође жели сваку срећу и добро. Онда долазе разне стране и домаће вести, које не сме уредништво објашњавати, јер краљ жели да о свачему његови поданици сами размишљају, Лист излази сваког четрнајестог дана на целом табаку.

Најновије вести.

Опсадно стање на Криети. Абдула-паша посетиће са 10000 војника главнија места острва Крете и прогласиће опсадно стање.

Осуђени румунски митрополит умолио је, као што из Букурешта јављају, највиши суд, да поведе истрагу против њега и да му суди у ствари злоупотреба, које је синод против њега изнео.

Ослобођени. Карансебешки суд ослободио је оне румунске богослове, који су били оптужени због спаљивања мађарске заставе, јер није било доказа, да су они то учинили.

ПРИВРЕДНИ ДЕО

ГЛАСИЛО СРПСКОГ ЗАНАТЛИСКОГ УДРУЖЕЊА.

КАКО ДА СЕ ПОМОГНЕМО.

(РЕЧ НАШИМ ЗАНАТЛИЈАМА).

I.

Код занатлиства најбоље се данас осећа заоштрена борба за живот. Велики произвођачи, фабричари, потискују јаком снагом произвођаче у малом, занатлије, и ови нису у стању да се одупру том потискивању, јер су им средства за борбу према онима горе врло неједнака. Фабрика има градива (материјал) из прве руке, има на расположењу људске снаге колико јој год треба по ништаву цену, ради паром и најсавршенијим справама, ствара брзо и тачно, наруџбине дочекује код куће, или своју робу вешто намеће продавцима, те на све стране отвара продавнице и дућане, па чак и вашаре опседне својом робом, — и сад тим средствима за борбу треба да се одупре појединац занатлија!

Кад би били малодушни, ми би се на први поглед уплашили; бацили би алат у трње и латили се ма каква друга посла. Али није то тако! Латили се ми ма чега, уверићемо се, да је у свему неједнака борба; овде нешто већа, онде нешто мања. Нема данас поља у производњи и привреди, које није заузето и у које нису упали дрски такмаци данашњег „напредног“ века. У времени данашње утакмице треба да се знамо наћи и да сваком приликом дадемо противнику отпор. Ко не ради и не креће се, тога ће време и радише прегазити. А кад је баш најгоре, не треба скрштених руку чекати, да буде боље, него се сном снагом отимати и сузбијати оно, што не ваља.

Нису сви занати једнако потиснути; неки су више, неки мање. А највише су баш они, који су у наши крајеви у српским рукама. Завиђите по селима и варошицама, па ћете чути само тужбе. О варошима да и не говоримо. Срби занатлије довијају се, како ће да се одрже и како лакше да живе. Не гледе они, како ће занат да подигну, него кад им занат не може да подмирује све потребе, траже они на другом пољу, на пољу ратарском и трговачком отштете (регреса). А то није пут и начин, да се доскочи дрским такмацима и да се потисну с наших пијаца и вашара нападачи на српске занате и вредне руке занатлиске. То је донекле бегање од борбе и напуштање свога положаја, а то не би смело бити.

Оно, што су нам наши стари стекли и ми одржали до данас, не смемо испуштати из шака. Није то само код нас и само у занату, да јачи потискује слабијега, него у читавом свету. И тај се свет уме друкчије да испречи према свом противнику. Ако не може он сам да се довије и да сузбија противника, нађу се њих више удружени, па то боље и лакше учине. Само не напуштају свога заната. Први дакле услов, да себи помогнемо и да се одржимо према јачем и силнијем од себе, био би, да изнађемо додирне тачке у појединим врстама заната, и у тим тачкама да се нађемо, сложимо и удружимо.

Памтимо још сви, да су српски занати били доста несавршени. Све је морала рука да створи: И алат, чим ће се да гради, и градиво, од чега ће се нешто да гради и онај занатски предмет, што нам треба занатлија да створи. Све је то било друкчије, а данас је друкчије. Данас се све усавршава. Градиво долази готово занатлији у руке; снага радничка замењује се савршенијим справама и алатима и машинама; занатска роба лежи готова на стовариштима, а ако је наруџбина, то је у трен ока готова и тачно извршена. У оваким приликама морају бити и јача средства, него што су до сад била, више знања и умења но до сад, а највише издржљивости и отпорне снаге у наших занатлија.

Раде.

ВИНОГРАДАРСТВО.

Плевљење.

И виноград ваља плевити, али не мислим ту коров да се плеви. Ко дочека да у винограду коров плеви, тај боље нека се окане винограда и виноградарења. Коров се најбоље утамани мотиком. Плевити виноград значи: откидати сувишни ластар са чокота.

Чокот има чудну и врло добру особину, да избија ластар не само из правих ока, која су потпуно развијена на лањској лози, и из споредних, која се и не могу ни видети, док око спава, но тек када набрчи, — него избија и из главе и испод главе. Велим, да је то врло добра особина, а за то, што том особином сачува чокот сам себе од пропасти иза мразева пролетњих, кад овебу права ока, па и она споредна, само ако су сувише јако кренула. Па и после гра́да, кад ледена зрна сав чокот ошишају и онда избије из главе ластар, те нам сачува чокот.

Види се дакле из тога, да је та особина чокотова врло добра, али она нам задаје и посла у неку руку. Хоће из главе да избије тма ластара и у редовним приликама, а не само кад наступе случајеви, које сам горе навео. И из младог и из маторог чокота избије ластар не само онде, где ми хоћемо, него гдегод му се прохте тако рећи. Код резања виноградар хоће да даде чокоту неки извесни облик, форму, но кад ластар избије на свим странама, поквари се облик и много пута виноградар дође у искушење, не зна шта ће да ради са оном шумом на чокоту, особито ако се деси, да тај прекобројни ластар понесе и рода. Неискусан виноградар оставиће шуму да не штетује род, и шта ће бити? Биће то, да виноградар неће имати грожђа ни близу, колико је мислио а на годину још мање. С тога треба уклонити те сувишне изданке, али код тога посла не треба прелазити ни у другу крајност, не треба дакле почупати све од реда и оголити чокот; треба имати на уму прво облик чокотов и догодишњи род.

Код плевљења не ваља кидати и чупати, него треба пажљиво уврнути ластар, а он се и онако слабо држи и лако отпадне. Непажљивим чупањем и откидањем може се лако повредити и онај ластар, што треба да остане, а и рана се већа задаје чокоту.

После плевљења одмах се позна на оном ластару, што остане на чокоту; боље крене и буде веселији.

Које ластаре треба уклонити са чокота, не може се у чланку новинарском написати, то ће сваки виноградар и сам знати најбоље, чим погледи чокот, али треба пазити на то, да у средини чокота не сме остати ластара; тај никад не ће узрети као што треба, а целога ће лета односити толики сок из чокота.

Не треба остављати ластар високо да стоји и далеко од главе, јер ће сав чокот временом отићи високо, те ћемо га морати да подмлађујемо.

Што избије испод главе, треба уклонити; тај је ластар крив и не добија доста сунца, те се доња ока и не могу развити правилно.

Што из земље избије из подлоге, то треба одмах уклонити, чим се помоли из земље.

Онај ластар, што остаје на чокоту, треба привезати, али тако, да сваки стоји усправљено; само се на усправљеноме ластару могу ока развити потпуно, а усправљен ластар и не избија много заперака.

Код везивања пази, да не згужваш лист на чокоту, да га свежеш у сноп; сваки згњечен лист и згомилан не добија светлости, те не може да врши свој посао, дакле не може да из ваздуха одводи потребне материје чокоту. Најбоље је, ако се може сваки ластар за себе везати; онда сваки лист ради свој посао без икакве сметње. То се може постићи само жицом, тачком никако.

Ј. Марић.

Ратарска задруга.

(Наставак.)

50.) Од ових лица, који су набројени у 49. тачци задруге имају права увек тражити рачун о новцима и др. и у опште надзиравати рад им, за чега се, ако је потребе, бирају три опуномоћеника од задругара.

51.) У стварима, које се тичу господарских послова свију задруга, бриговођа или његов помоћник сазива задружне старешине, а у особито важним случајевима чланове свију задруга, ако се тиче користи задружног господарства. Да би закључци били правоваљани, потребно је да буде најмање $^{2}/_{3}$ од свију гласова.

52.) Ради тога, да би задружно господарство било добро и корисно, ми смо сви дужни живети у добром сагласју и љубави, као браћа, као што приличи правим Хришћанима, јер „где је љубав, ту је и Бог“, ту је и срећа, а где нема љубави, тамо је вечита невоља; ми не смемо ни пијанчити, ни псовати, ни свађати се и препирати, него смо дужни све чинити братски, посаветовавши се стати на пут свима непријатностима међу задругарима или члановима појединих породица, решавајући сваку ствар већином гласова; то решење је обвезно за све; који се не покори њему, за први пут се казни, а по други пут се одстрањује из задруге.

53.) У опште нико не сме чинити такво што, што би шкодило задрузи или коме члану њезину или ма коме у опште, јер сви су људи — браћа.

54.) Сви ми знамо, како је корисно и неопходно потребно писање и учење у опште у животу, јер „знање је — светлост, а незнање — тама“, а неписмен човек је као слеп, па за то смо дужни старати се, да сва наша деца и мушка и женска науче читати и писати, да их дакле у школу шиљемо.

55.) Ми смо дужни увек имати и то на уму, да смо се здружили ради општег поштеног рада, ради добра нашег и наших породица, да ће, ако међу нама не буде братске сагласности, него свађе, тада општи рад постати немогућ, наше задружно господарство рамати, а сама задруга распудити се и ми опет бити онаки сиротани, као што смо и били; а ако буде братске сагласности у задрузи, ми и наше породице обезбедићемо за увек живот до старости и у болести.

56.) Ако се примети, да који од задругара нешто чини, што каља част његову и другова, на пр. краде или друго што рђаво да чини, а тако исто да пијанчи, да тајом поткрада задружни иметак, или намерно смета задружном господарству а у своју корист, тај се одмах искључује из задруге.

57.) Сваку у опште повреду или штету учињену задрузи од ког члана задруге или његове породице, дужан је исти платити задрузи, по величини и важности почињене штете, или одмах, ако је могуће, или ће се при деоби хране од његова дела толико задржати, колика је штета; а задругар који излази из задруге или улази, дужан је дати од себе обвезницу пред политичком влашћу, ако не може у тај мах да плати што треба, да би се задруга обезбедила. У таком случају тако се има чинити и са странима (незадругарима) ако хоће лепим начином да плате почињену штету.

58.) Ако задругар или ко изван задруге, који је начинио задрузи штету, неће добровољно по процени три поштена човека (незадругара) да плати ту штету, тада је задруга дужна тражити своје путем суда, али без икаквог спора и непријатности.

59.) Ако се који од задругара буде лењио у раду, псовао, правио сплетке и омразе, двапут добија опомену од задруге, а за пропуштене дане у раду односно нераду, има јој платити први пут двоструку, а други пут троструку цену парнице, а ако се ни онда не поправи, искључује се као и за пијанство, јер где је лењовање и свађа, ту нема од задружног рада ништа.

60.) Кад члан иступа из задруге, ако је био у задрузи мање од годину дана, начини се месечни рачун о његову раду, колико је он дужан задрузи т. ј. шта је њему задруга давала и радила, и шта је задруга њему дужна т. ј. шта је он задрузи давао и радио; ради боље справедљивости у рачуну призову се три страна поштена човека, па се с њима склапа рачун, да не би било спорова и непријатности, и да би се ствар мирним путем решила без суда, а исплаћује се новцем или храном, не издавајући (до 5 год.) остало имање, да се не би господарство делило; зимњи се месеци не рачунају.

61.) Онај, који иступа после поделе жетве не добија ништа за свој рад, јер је он свој део већ добио; а онај, који иступа до деобе добија четир петине дела цене његова рада (кад је пет другова) за то што је он радио за самог себе.

62.) Ако је он, иступајући давао своју пшењу или зрно марви, он за то не добија ништа, јер се и он користио марвом; осим ако је давао више него други, то онда добија за тај сувишак од задруге четир дела цене пшење (ако је пет другова), тако исто ако је дао какав предмет задрузи на услугу, то онај који ступа у задругу, добија четир дела цене оне своте, коју није уплатио према цени, коју у тај пар има дотични предмет.

63.) На место оног члана који је иступио, бира се и проглашује нов, који по свом делу прима на себе и задружни дуг.

64.) Члан, који иступи из задруге ослобађа се задружног дуга, за то јер се он неће ни користити задружним доходцима добивеним од зајма, а уз то онај, који иступи до уговореног времена т. ј. до пет година од задружног господарства, не добија ништа, онај пак који сам иступи из задруге, ослобађа се од дуга, ако је на место његово ступио нов члан.

65.) За дуг одговара цела задруга, без обзира на лица, ма се чланови и мењали; тако исто одговара задруга и за штету почињену њоме ма коме.

66.) За дуг, који је начинио који члан ради својих потреба а тако исто за учињену коме штету сваки одговара сам за себе и то се задруге ништа не тиче.

(Свршиће се.)

НАПОМЕНА ВИНОГРАДАРИМА.

Крајње је време, да се лоза прска раствором плаветнога камена, да не би нашла пероноспора и уништила нам цео труд и рад, као што је лане био случај, на много места. Виноградари! Не купујте азурин и друге којекакве лагарије, него сами правите бордоску чорбу овако: на 100 литара воде 1 килограм плавога камена, у тај раствор успи 2 килограма загашена креча и непрестано мешај. Том смесом прскајте, па се не бојте пероноспоре. Ко има мало чокоти, може и руком све урадити, ко има више, нека набави справу за прскање, или сам или ис ким у друштву.

Вести.

Производња петролеума у Угарској. Између угарских државних железница и друштва за пловидбу по угарским рекама воде се преговори, да се петролеум јефтиније преноси. У Оршави и Броду има две радионице за пречишћавање (рафинерију) петролеума. У њима се прерађује руско уље и шиље се водом по умереној подвозној цени, него што то може да иде галички петролеум. Сад се ове две радионице удесиле са угарским државним железницама и друштвом за пловидбу, да им се преноси галички петролеум железницом до Будимпеште а одавде у Брод и Оршаву по врло повољним ценама. И тако ће у будуће ове радионице прерађивати само галички петролеум.

Пошиљке с металним новцем. Министар трговине наредио је, да се у отворена новчана писма највише 90 новч. у бакру сме метнути: у погледу пошиљке у самој Угарској дозвољава, да се у отворена новчана писма може метнути највише 4 фор. 90 новч. и то 4 ком. сребр. форинти или 8 круна; даље највише 90 новч. у сребру или никлу и 9 новч. у бакру.

Нова железница у Јужној Угарској. „Српство“ пише: Министар трговине дао је управитељу тамишварске уличне железнице Хајнриху Бадеру у напред допуштење за градњу железнице с уском споредном пругом, и то: Од Беле Цркве долином Нере поред Саске и Бозовића до Јабланице; од Бозовића ће један крак ићи преко Рудорије до подножја брега Прегледа, а други крак до Штајерлака; од Саске ће опет један крак ићи преко Јаноша до Вршца. За ову железницу добио је допуштење најпре барон Федор Николић, али пошто посланици не смеју више железнице градити, то је право дато Хајнриху Бадеру. Дакле Вршац ће још једну железничку пругу добити.

Нагло опадање цене сребру и никлу. За последњу десетину година цена је овим металима врло опала. У почетку године 1870., када је никловац први пут уведен у саобраћај, била му је цена у полугама 35 марака килограм, а у 1880. г., када је тражња била знатнија и конкуренција осетнија, спала је његова продајна првобитна вредност од 35 марака на 8 марака од килограма. Сада пак прошле недеље нуде имаоци својих никл-рудника Басе и Селве никл у полугама по 2 и по марке килограм. Ово долази отуда, што је пронађен у Канади неисцрпан рудник никла. И тако докле је цена сребру спала за последњу десетину година са 100 од сто, дотле је никлу пала цена у томе истом времену са 1.400 од сто процената. Државе, које имају потребу новац ковати од ових метала, могу сада добро ћарити.

За што се земља обрађује. Није доста имати само добру земљу и добро семе, него је тако исто важно знати, како ваља обрадити земљу. Кад то знамо, онда ћемо лако спремити семену плодно земљиште, земљу ћемо учинити и орањем измешати. Уништићемо коров на земљи и разне животињице. Затрпаћемо ђубре и семе у земљу. Тим обрађивањем земља ће очврснути и скупиће се.

Олакшица виноградарима. Министар пољопривреде издао је налог свим државним шумарима, да што више даду насећи тачака у државним шумама, које ће се једино и непосредно продавати виноградарима по најнижу цену. Сиромаси ће добијати и бесплатно.

Виногради у Србији. 1889. било је винограда 43.304 хектара у 162.487 виноградара. Те је године набрано 832.338 хектолитара вина у вредности од 19,143.170 динара. — Године 1892. нашло се 22.085 хектара; остало је уништила филоксера. — Од то доба филоксера је уништила велику већину здравих винограда, те је виноградарство сад у најјаднијем стању. Нових виногради са американском подлогом тек ако је засађено 40 хектара у целој Србији. — Ово је вађено из српских новина, и ако је истина, онда је то заиста жалосно.

Воћке и плави камен. Неки су воћари дошли на ту сретну мисао, да и воћке прскају раствором плавога камена, као и лозу, само не лети, него рано у пролеће и касно под јесен. Једни прскају

справом као и чокот, а други овлаже по целу воћку перајицом. Ко је рад да чини те опите, нека покуша и један и други начин, да види, који је бољи, а плави камен ће утући све гљиве и лишајеве на воћкама, и то је доста.

Виноградарство у Бугарској. Вино се од вајкада производи у Бугарској, и сем земљорадње и сточарства производња вина је треће главно народно занимање, само је интересно, што се тиме више бави варошко но сеоско становништво. Винограда свуда има у Бугарској. Од 1656 општина има винограда у 1523 општине. Грожђе је врло разнолико, но већ се примећује, да се засађују виногради само са једном врстом грожђа. Са свим су пропали виногради у Видинском округу, а ако се цела Бугарска узме у рачун, пропало је од филоксере само 4 процента винограда, што је према другим земљама врло незнатно. Разноструктност лозе не да, да се производе какве особите врсте вина, и ма да има врло дивних врста и ма да су бугарска вина одликована на страним изложбама, извоз бугарских вина потпуно је опао у току од 8 година. Главна сметња извозу јесте рђава тражња и лоше одржавање вина. Бугарска долази међу земље, које производе црна и црвена вина. Бело се производи у Источној Бугарској.

Еђда се може посејати иза репице или јечма раног, само треба ситно узорати, да се ни мало не види стрњика. Земљиште не сме бити подводно. До јесени може семе узрети, а на хектар треба бацити од прилике 150 литри.

Млеко се брзо квари. Научењак Микел проучио је млеко и пронашао, да се у млеку, чим постоји, јављају клице разних ситних животињица (микроба). Млеко с вечери помужено и смлачено, имало је после 15 сахати у 1 кубном центиметру (од прилике најмањи напрстак) 72 милијуна клица. Није онда ни чудо, што деца лети, на великој врућини баш од млека добијају опасне проливе, само ако се не пази за то је увек најбоље; најпре узварити млеко непосредно пре но што ћемо га дати, па онда брзо охладити, да се може пити. Варењем утаманимо живе клице.

Трговина.

Нови Сад, 23. маја. Пшеница прве каквоће 6 ф. 50—— н. Пшеница средња 6 фор. 10—20 нов. Пшеница лакша роба 6 ф. ——— новч. Наполица 5 фор. 50—60 н. Јечам 4 ф. 20—— п. Зоб 5 фор 60—70 нов. Кукуруз у зрну 3 фор. 55—6 Он. Маст 54 фор. Сланина сува 54 фор., дебела паљена 56 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки . 42—— н.
„ средњи . . . 40—— н.
„ лаки . . . . 36 н.
Све од 1 килограма.
Теоци . 8—16 ф. по комаду.
Јагњци . 5—12 ф. по пару.
Овци . . —— ф. „

*

Стање воде под Новим Садом.

22. маја било је 4·62 метара, 23. маја било је 4·66 метара.

*

Беч, 2. јуна п. рим. (Ориг. извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Ђ. Остојић.) На данашњем вашару било је пријављено 10101 к., а дошло је 3573 ком. млађе врсте 6270 комада угојених мађ. соја —. Свега 10101 комада дотерано.

Трговина је била трома.

Продавало се:

Прима роба 40—42 н. изнимно — н.
Средња „ 39—40 н.
Сремска „ ——— н.
Назимад „ 36—38 н.

Ово су цене од килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

Цена је сланини 44 ф.
„ „ масти . 49 ф. Све од 100 кгр.

*

Беч, 1. јуна п. р. 1896. (Извештај са воловског вашара М. Јосифовића, комисијона радња у Бечу Ст. Маркс.)

Пријављено је било свега 5113 ком. т. ј. 3183 мађарског, 1057 галичког и 873 немачког соја.

Услед већег догона цене опет натраг ударише.

Продавало се: мађарски од фор. 24—31, прима до ф. 34½· галички од ф. 26—32, прима до 34,½ немачки од фор. 27—34, прима до ф. 37·—, за 100 клг. живе тежине без потрошарине.

Потчињена марва, бикови и краве од ф. 21—32 за 100 кила живе тежине.

*

Беч, 2. јуна по рим. (Извештај са свињског вашара од М. Јосифовића, комисијона радња у Бечу, Ст. Маркс.)

Пријављено је било свега 10101 комада, т. ј. 3573 назимади и 6268 тешких свиња мађарског соја.

Услед падања цене била је тражња данас врло слаба.

Продавало се:

Прима роба од 41—42 новчића
Средња „ „ 39—40 „
Лака „ „ 36—38 „
Назимад „ „ 33—41 „
на килограм живе тежине без потрошарине.

Званичне забелешке будимпештанске берзе

од 21. маја (2. јуна).

Пшеница банатска, стара, каквоћа по хектолитру од 76 до 81, цена од 100 килограма од 6 ф. 65 н. до 7 ф. — нов.; потиска стара, каквоћа по хектолитру од 76 до 81, цена од 100 килограма од 6 ф. 70 нов. до 7 ф. 05 нов.; пештанска, стара, каквоћа по хектл. од 76 до 81, цена од 100 килгр. од 6 ф. 65 н. до 7 ф. — нов.; бачка, стара, какв. по хкл. од 76 до 81, цена од 100 кгр. од 6 ф. 75 нов. до 7 ф. 10 нов.

Раж, стара, прве врсте, каквоћа по хектолитру од 70 до 72, цена од 100 кгр од 6 ф. 30 н. до 6 ф. 35 н.; друге врсте, каквоћа по хектолитру од — до —, цена од 100 кгр. од 6 ф. 20 н. до 6 ф. 25 нов.

Јечам, стари, за пићу, каквоћа по хкл. од 60 до 62. цена од 100 кгр. од 4 ф. 40 н. до 4 ф 70 нов.; за пецриво, какв. по хл. од 62 до 64, цена — ф. — н.; за пиваре, каквоћа по хектолитру од 64 до 66, цена — ф. — нов.

Зоб, стара, каквоћа по хектолитру од 39 до 41, цена од 100 кгр. од 6 ф. 05 н. до 6 ф. 35 нов.

Кукуруз, стари, банатски, какв. по хл. од — до —, цена од 100 кгр. од 4 фор. до 4 фор. 05 нов.; остали, каквоћа по хкл. од — до —, цена од 3 ф. 90 н. 4 ф. — н.

Репица, каквоћа по хектолитру од — до —, цена од 100 кгр. — ф. — н.

Проја, каквоћа по хектолитру од — до —, цена од 100 кгр. од 5 ф. 25 н. до 5 ф. 50 н.

Маст, 100 кгр. 49 ф. 50 н.

Сланина, 100 кгр. 46 ф. 50 н.; сушена 52 ф. — нов;

Шљиве босанске 100 кгр. од 11 ф. — н. до 16 фор. 50 н.; славонске 100 кгр. 14 ф. — н.

За пренос робе на лађама плаћа се до Будимпеште од 100 килограма по Дунаву: од Панчева од 25 нов. до 26 нов. од Новог Сада од 21 н. до 22 н. од Бездана од 14 н. до 16 н.; по Тиси: од Сегедина од 26 н. до 27 н. од Сенте од 25 н. до 26 н. од Титела од 22 н.; до 24 н.; по Сави: од Митровице од 31 н. до 33 н.; по Бегеју: од Темишвара од 35 н. до 36 н. од Вел. Бечкерека од 25 н. до 26 н.

*

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи

од 21. маја (2 јуна).

Дукати	5 ф. 7 6 н.
Наполеондори (20 франака)	9 ф. 52 н
Угарска златна рента	122 ф 50 н.
Аустријска златна рента	122 ф. 25 н.
Угарска крунска рента	98 ф 75 н.
Немачке државне марке (од 100 мар.)	58 ф. 75 н

ОГЛАСИ.

ИЗДАЈЕМ МОЈУ КУЋУ са бирцузом, дућаном и потребним просторијама, под најам или на вечити куп. Упитати код власника

ГЛИШЕ МИЛОШЕВА

221 3—3 Мошорин.

ПОД ЗАКУП

од 1. септембра ове па на више година даје се пољско имање са потребним зградама (Wirthschaftsgebäude). Имање се налази у краљевини Србији, код среске вароши Кладова, у близини Оршаве у Угарској, и Турне-Северина у Румунији, а лежи у равници на обали Дунава, али тако високо да га вода никад не плави. Оно има до 120 катастр. ланаца ораће земље врло доброг квалитета и одличну воду за пиће. Услед претстојећег грађења жељезничке пруге Ниш Кладово и довршеног великог канала на Дунаву код Ђердапа (Eiserner Thor), јер му је имање у непосредној близини, оно ће се добро рентирати. Обратити се за услове и погодбу на адресу: Herrn Georg A. Nenadovits advocat, Belgrad—Serbien, Kneginje Ljubice ulica Nro 30. 227 2—4

СПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

ЉУБОМИРА МИХАЈЛОВИЋА

У ПАНЧЕВУ

потребује 2 старија помоћника првенство имају они, који одма ступити могу. 224 3—3

МАНУФАКТУРНА И ПОМОДНА ТРГОВИНА

ДУШАНА С. ЈОВАНОВИЋА И ДРУГА

МИТРОВИЦА

потребује два помоћника. 226 2—2

Сремско-карловачка вина, продајем од најбољих година, у великом од 100 литара, Бела, Црна, Аузбруха и Старе Шљивовице. ЈОСИФ В. ПОПОВИЋ, Срем. Карловци. 219 2—3

ТВОРНИЦУ ФИЈАКЕРА

КАО И СВИЈУ ВРСТА КАРУЦА ОТВОРЕНИХ И ЗАТВОРЕНИХ,

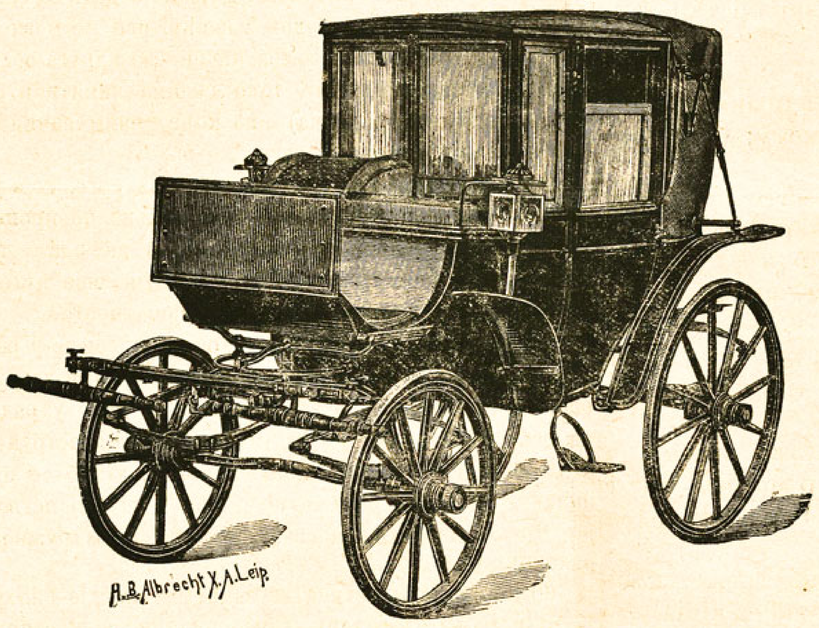

отворио сам, те примам да правим каруца, затворена и отворона кола и друге послове, што спадају у ову струку; даље примам на оправу стара кола и у промену нових, као и поткивање коња. — Овим најучтивије умољавам, да ми се што многобројније посећивали.

Нови Сад.

С поштовањем

Јован Мунћан

кисачка улица бр. 19.

187 8—7 у сопственој кући.

ЖРЕБАЊЕ 11. ЈУНА О. Г.

500,000 марака

као главни згодитак у најповољнијем случају пружа **хамбуршка велика новчана лутрија**, која је од државе дозвољена и вајемчена.

Згодно уређење новог плана је таково да се у току неколико месеци до извесног решења може доћи, јер има 7 класа у којима има 112.000 срећака а 56 240 добитака у укупној вредности од

10.746.990 МАРАКА

Осим тога има главних згодитака од

500.000 МАРАКА

а специјално су:

1	по	300000
1	по	200000
1	по	100000
2	по	75000
1	по	70000
1	по	65000
1	по	60000
1	по	55000
2	по	50000
1	по	40000
3	по	20000
21	по	10000
46	по	5000
106	по	3000
206	по	2000
782	по	1000
1348	по	400
35327	по	150
18390	по	300, 200
150, 134, 104, 100, 73, 45, 21,		

Од ових споменутих добитака долазе у прву класу њих 2000 у укупној вредности од 119.150 марака. Главни згодитак прве класе износи 50.000 м. У другој класи расте на 55.000 м. у трећој 60.000 мар., у четвртој 65.000 мар., у петој 70.000 м., у шестој 75.000 м. у седмој на евент. 500.000 мар. а спец. на 300.000 м, 200.000 марака и т. д.

Прво извлачење прве класе, ове велике и од државе загарантоване **новчане лутрије** јесте званично утврђена за

11. јуни по н. к. о. г.

и стоји:
1 цео оригин. лов 2 ф. 50 н.
1 половина ор. лов 1 ф. 75 н.
1 четврт. ор. лова — ф. 90 н

Поруке са послатим новцем и и шиљањем уз поузеће (per Nachnáhme) биће увек с највећом пажњом и тачношћу испуњене. Сваки поручилац добиће жељени број лозова, који су сви са државним грбом обележени.

Свакој поруци приложићемо и опширне званичне планове у којима се лако може видети како су добитци поделени као и односни улови. А сваком нашем купцу послаћемо после извлачења листу о извлачењу и без захтевања.

На захтевање послаћемо званични план напред, а и оне лозове, који се коме не допадају примамо натраг и новац поврћамо, али само пре извлачења.

Исплаћивање добитка бива одма и то под државном гаранцијом.

Наша колекција била је од увек особито срећна и беријетна. Тако смо ми више пута нашим купцима исплаћивали и главне згодитке по 250.000, 100.000, 80.000, 60.000 и 40.000. и т. д.

При оваком подузећу, које на најсолиднијем базису почива, може се већ унапред видети да ће учествовање бити врло живо, за то што е извлачење врло близу треба свако што пре да се обрати директно на нашу адресу:

KAUFMANN et SIMON

Bank u. Wechselgeschäft

215 4—5 **Hamburg.**

Уједно смо слободни смо се захвалити нашим досадашњим муштеријама, на поклоњеном нам поверењу. Уједно молимо и оне, који хоће свој новац, да уложе у сигурне лозове, да се обрате с пуним поверењем на нашу припознату фирму **Kaufman und Simon in Hamburg.** Ми не стојимо с никаквом другом фирмом у свези и немамо никакве путнике, који би наше лозове продавали, него ми с нашим муштеријама радимо директно и зато наше муштерије највише користи имају. Све наруџбине биће брзо и тачно изведене.

ПОЗИВАЊЕ И ПРИЗИВАЊЕ!

ЗБОГ СЕОБЕ МОЈЕ РАДЊЕ У НОВОМ САДУ

НА ПИЈАЦИ ФРАНЦ-ЈОСИФОВОЈ,

У КУЋИ БРОЈ 7. ПРЕКО ПУТА ОД „ГВОЗДЕНА ЧОВЕКА“

продајем од данас, пак док еспапа траје:

одело за господу, за госпође и за децу

за 50%

испод цене произвођачке, из прве руке.

Нека дакле нико не пропусти згодну ову и повољну прилику: **за мало новаца купити себи добре хаљине!** јер зна се свуда, како ја као **произвођач из прве руке и велики индустријалац** држим на својим стоваришима и продајем само-самцато **солидан и добро израђен еспап**, а никако **посао вашарски.**

И како ја у **свакој већој вароши аустро-угарске монархије**, па и у иновемству имам своје **ФИЛИЈАЛЕ**, одељења радње моје велике: то сам ја у **таким повољним приликама, да се могу одупрети свакој и ма где конкуренцији** и са сваком се такмачити!

Јемчећи се свакој п. т. муштерији **часном и поштеном** послугом — потписујем се

С високим поштовањем

М. НАЈМАН, с. р.

РАДЊА МИ ЈЕ ОСНОВАНА 1845. ГОДИНЕ.

ФИЛИЈАЛЕ, одељења су: у Бечу, Будимпешти, Араду, Дебрецину, Темишвару, Великом Вараду, Загребу, Реци Трсту, Љубљани, Сарајеву, Београду, Крагујевцу, Софији и т. д. 181 — —5

Главни уредник: др. Емил Гаврила — За уредништво одговара: Никола Маленчић. — Срп. штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.